

Pagar per evitar el servei militar espanyol: el conveni de Lladurs de 1852 i (el fotògraf) Adolf Mas alliberat d'anar a les Filipines

RAMON PLANES I ALBETS

Al capdavall d'aquestes notes publico un parell de documents que il·lustren sobre l'impacte, a la nostra comarca, de la legislació espanyola decimonònica del servei militar i les estratègies col·lectives seguides, a pagès, per evitar d'haver d'anar a soldat quan tocava la dissort de resultar escollit en el sorteig de la quinta. El sistema de reclutament que s'imposà al llarg del segle XIX possibilitava la redempció en metàl·lic o bé “comprar un substitut”, com en deia la gent del país. D'aquesta manera, pagant, qui havia tingut la mala sort de sortir al sorteig podia estalviar-se aquesta “contribució de sang”, com fou coneguda popularment. L'any 1871, *La Campana de Gràcia* ho comentava de la següent manera: “ab las quintas, vosaltres, monàrquics, agafeu al home de vint anys y, sense dret per fer-ho, l'arranqueu del seno de la família”, amb el benentès que “qui té tres cents duros queda llibre del servey encara que tregui un número baix, qui no'ls té ha d'agafar lo fusell. És a dir, que per no ser esclau lo primer que's necessita és no ser pobre”¹.

A les acaballes de la centúria, Flos i Calcat, des del catalanisme polític creixent, blasmava que ens “han imposat lo sistema irritant de las quintas, això és, una verdadera rifa d'homes”, bo i remarcant, també, que era un instrument per aculturar els catalans perquè “han fet de manera que'ls soldats d'altras regions passin a la nostra y'ls d'aquí vagin a aquellas, a fi de que estas disposiciones tendeixin a prostituhir nostras costums, a debilitar nostre caràcter (que prou se nota que va degenerant) y a que s'adulteri la nostra llengua, la que maliciosament, no volen que passi de dialecte”².

* 1908. Retrat d'Adolf Mas, de Ramon Casas (1886-1932) (Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic. Arxiu Mas)

1 R. Planes i Albets: “La crema de l'arxiu municipal de Gràcia l'any 1870 vista per Tomàs Padró”, *Arxius. Butlletí del Servei d'Arxius*, 15, Barcelona, tardor 1997, p. 2-3.

2 Francisco Flos y Calcat: *Lo regionalisme explicat. Compendi clar y concís pera servir de profitosa propaganda popular dels ideals regionalistas*. Treball guanyador del premi ofert per l'Egara en lo Certámen celebrat per l'Ateneo Tarrasench, lo dia 2 de juliol de 1894. [Catalunya: s. n.], 1895, p. 9 i 22.

El 13 de març de 1852, a l'Hostal de Cirera, l'alcalde de Lladurs i una representació de caps de casa (amos, masovers i un boïgaire) de Lladurs, Isanta, Timoneda, Terrassola, Montpolt, La Llena i Els Torrents signaren un conveni amb la finalitat "que, en lo successiu, púguia ser menos gravós als fadrins de dits pobles concurrents a ella lo poder disposar o comprar un substitut per evitar la sort al qui de dits concurrents haurà tocat dita sort". En compliment del conveni, els caps de casa es comprometien al pagament d'una quota anual, "en diner efectiu, lo que los tocarà per rahó dels fills o germans concurrents de dita primera edat que, respectivament, tindran". I, si algú no acabava pagant, "deurà ésser sortejat y sufrir la sort que li tocarà". La durada del conveni era indefinida, "mentras durarà la present agregació municipal y districtual".

Aquest conveni n'anul·lava un de previ, del 16 d'agost del 1851, que havien signat l'alcalde i els caps de casa de Lladurs, Timoneda, Terrassola i Montpolt, i que havien desestimat els de La Llena, Els Torrents i Isanta. La diferència entre un i altre, a banda de la incorporació d'aquests tres termes, era que el segon i definitiu deixava ben clar que "los amos propietaris no seran may responsables de las quantitats que pertocaran als seus masovers". El conveni primer, en canvi, havia establert que els amos pagarien "lo que los pertocarà per los concurrents que tindran, ja sían fills seus o de sos masovers, o ja sían mossos de casa o llogats". Una diferència ben significativa.

El segon document afecta el cas concret d'un xicot solsoní que, l'any 1880, tingué la mala fortuna de tocar-li de fer de soldat, i no pas poc lluny: a les illes Filipines. El xicot era Adolf Mas i Ginestà

(amb domicili al carrer Sant Llorenç, número 4), que acabaria essent tota una veritable personalitat del món de la fotografia. Adolf Mas³ havia nascut a Solsona el 27 de setembre de 1860. Era el segon fill del matrimoni format per Elies Mas, procurador causídic⁴, ofici que ell també seguí inicialment, i Ramona Ginestà. El pare va morir l'any 1877 i la mare, quan Adolf tingué la dissort de ser destinat a les Filipines, va pagar per aconseguir la redempció. Davant del notari Eusebi de Llobera es va deixar consignat que només ho podia fer recorrent a un préstec, al qual es va oferir Josep Mas i Ginestà, el seu altre fill, que també va tenir cura de fer tots els tràmits necessaris.

Ramona Ginestà va morir el 1884, al cap de quatre anys, el temps que Adolf hauria estat a les Filipines si no hagués estat redimit del servei militar. Ben probablement els va passar amb ella i el moment del seu trasllat a Barcelona –on sembla que s'establí l'any 1885– podem pensar que tingué relació amb el traspàs matern. Haver-se estalviat de fer de soldat a les Filipines és palès que influí en la seva trajectòria vital⁵.

L'Hostal de Cirera (Arxiu Particular)

3 *Diccionari enciclopèdic de la Llengua Catalana*. Barcelona: Salvat Editores, S. A., 1933 ('nova edició'), p. 317-318; *Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana*, tom VII (Apéndice), Madrid: Espasa-Calpe, S. A., 1932, p. 89; Joaquim Folch i Torres: "El fotògraf Adolf Mas ha mort", *Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona. Publicació de la Comissaria General de Museus*, vol. VII, núm. 68, Barcelona, gener 1937, p. 31-32; J. Llusàs, "Adolf Mas i Castanyeda" [sic], *Centro Comarcal Leridano. Boletín interior informativo*, any IX, núm. 106, Barcelona, desembre 1966, p. 16-17; *Gran Enciclopèdia Catalana*, vol. 9, Barcelona: Enciclopèdia Catalana, S. A., 1976, p. 674; R. Planes i Albets: "Arxiu Mas", *Avui*, XIX, 6.514, Barcelona, 7 desembre 1995, p. IX; J. M. Sánchez Vigil (coord.): *La fotografia en España de los orígenes al siglo XXI, Summa Artis. Historia general del arte*, vol. XLVII, Madrid: Espasa Calpe, S. A., 2001, p. 342-244; Marcel Camps Colomé, Teresa Camps Colomé, Conxita Camps Serra: "Carrer d'Adolf Mas", *Celso Informació*, núm. 388, Solsona, 5-11 novembre 2004, p. 109-112; Jaume Tarrés Pujol, "Les targetes postals de n'Adolf Mas i Ginestà (1860-1936)", *Revista Cartòfila*, any XXVI, suplement 1, Barcelona, maig 2009; Carmen Perrotta: "Adolf Mas: pioner en la documentació fotogràfica del patrimoni artístic", *El món medieval*, any II, edició III, núm. 13, Barcelona, 2011, p. 86-97. Torrents.

4 Per fer-vos una idea detallada de la formació i de les ocupacions d'un procurador causídic de l'època, podeu veure el llibre Joaquín Ferrer: *El causídico. Tratado teórico-práctico del arte de procurador a pleitos*. Gerona: Imprenta de Paciano Torres, 1848.

5 ACS, Arxiu de la Ciutat de Solsona, llibre 75, *Actas de reemplazos*, tom III (1876-1881), f. 117-168. Fou allistat a l'Ajuntament de Solsona el dia 7 de desembre de 1879. El primer dia de febrer de 1880, a les set del matí, fou sortejat i li tocà el número tres. L'endemà, també a l'Ajuntament, "no pudo ser medido por no haberse presentado, y, preguntando el señor presidente si tenía alguna exención que alegar, nadie reclamó y fue declarado soldado".

1851, agost, 16. L'Hostal de Cirera, Lladurs.

Conveni dels caps de casa de Lladurs, Timoneda, Terrassola i Montpolt per ajudar-se mútuament per comprar substituïts dels fadrins a qui toqués d'haver de fer el servei militar.

Arxiu Comarcal del Solsonès, Notarials, N. S. Joaquim Devesa i Pla, Manuals de 1846-51, f. 70v-73r.

En la casa nomenada Hostalet d'en Cirera, del terme y parròquia de Sant Martí de Lladurs del bisbat y partit de Solsona, als setze dies del mes de agost de l'any del naixement del Señor de mil vuyt-cents sinquantay-un.

Convocats y congregats en dita casa, baix la presidència del Sor. Joan Cinca, alcalde constitucional de dit poble de Lladurs y sos agregats, Ysidro Riart, Estebe Soler y Caballol y Ramon Sarri, los tres pagesos amos y propietaris del propi poble, Llorens Vilardell, Joan Puigpinós y Joseph Besora àlias Solanellas, també pagesos amos propietaris del poble de Santa Eulàlia de Timoneda, Miquel Alsina, Francisco Clop, estos dos pagesos, y Joseph Auger y Sala, sastre, també amos y propietaris del poble de San Pau de Terrassola, Pere Màrtir Ribera, Joseph Angrill, Joseph Porredon, Estebe Sala y Joseph Simon, pagès, propietaris y amos de casa del poble de Sant Miquel de Monpol, tots los referits caps de casa de família, e intervenint també en estas cosas lo dit Dn. Joan Cinca, en nom seu propi y com a propietari y cap de casa del present poble de Lladurs; espontàneament confessan y regoneixen los uns als altres, que, per los motius que luego se diran, han acordat otorgar lo present conveni o concòrdia.

Per quant tots los anys deu fer-se lo sorteig dels fadrins per la quinta per lo reemplaç de l'exèrcit, segons està previngut per la llei, y a fi de que en lo successiu púguia ser més ventatjós als fadrins de dits pobles concurrents a ell lo poder posar o comprar un substituït per evitar la sort al que tal vegada havia tocat dels dits concurrents, per lo mateix han determinat fer y formar la present associació, conveni y concòrdia següent.

Primerament, és convingut, pactat y ajustat que lo cost o import del soldat o soldats y dècimas que se señalaran annualment al dit poble de Lladurs y

sos agregats individuats, se pagaran entre los amos propietaris expressats en lo present conveni que tindran concurrents de totes las edats, pagant cada un de dits amos en diner efectiu lo que los pertocarà per los concurrents que tindran, ja sían fills seus o de sos masovers, o ja sían mossos de casa o llogats.

Ýtem, per major claredat de lo convingut y pactat en lo pacte antecedent, se adverteix y declara que deurà fer lo soldat o soldats lo poble dels expressats a qui haurà tocat la sort, però los demás pobles deuran contribuir y ajudar-li, pagant cada un de ells lo gasto pertocarà a proporció de las dècimas y quartas que, respectivament, los haurà señalat lo Govern, quals dècimas y quartas deuran satisfer entre los amos que tindran concurrents al reemplaç que deu fer-se tots los anys, segons queda pactat en lo capítol anterior.

Ýtem, és convingut y pactat que lo ordenat y disposat en los capítols anteriors y següents comensarà a tenir son degut valor y efecte en lo reemplaç o quinta del present y corrent any, continuant del mateix modo en los demás anys immediats següents, mentras durarà y durarà la present agregació municipal o districtual, de modo que, sempre que per disposició del Govern quedarà abolida o desfeta dita agregació, quedarà també rescindit y anul·lat lo present conveni del mateix modo com si fet no fos.

Ýtem, és convingut y pactat que lo alcalde de cada poble serà lo comissionat que cuydarà, cada un en son territori, de recullir y cobrar cada any las partidas que tinguian que satisfer los concurrents, ja sían amos, mossos de casa o masovers de la sua jurisdicció, essent de la obligació de aquestos de satisfer y pagar, ab diner metall de or u plata, ditas partidas en mans pròpies de dit alcalde, dins lo termini que aquest los señalarà y prefixarà de paraula o per escrit.

Ýtem, que aquell concurrent que no haurà satisfet son contingent a son alcalde dins lo termini que aquest li haurà señalat, deurà ésser sortejat y sufrir la sort que li tocarà.

Ýtem y finalment, en atenció a que los pobles de La Llana, Torrents e Ysanta no han volgut accedir al present conveni, per so és pactat que si durant aquell los tocàs de fer lo soldat, los pobles continguts en lo present ajust no deuran ajudar-los en res, atès a que lo present conveni sols deurà observar-se y tenir son degut efecte entre los indivíduos que lo han fet y firmat per ajudar-se mútuament, a fi de que dit servey no sia tant gravós entre ells.

Y, per lo tant, los dalt nomenats otorgants llóhan, apróban, ratifican y confirman lo antecedent conveni y concòrdia, y tot lo estipulat en cada un dels anteriors capítols, prometent recíprocament entre sí cumplir-los y observar-los segons en aquells y en cada un de ells se conté, y contra aquells no fer ni venir per causa ni motiu algun. Y per son compliment obligan los otorgants, cada un de per sí, tots sos respectius béns, accions y drets mobles e immobles, presents y futurs, renunciant a qualsevol lley y dret que a cada un de ells, en general y en particular, afavorir-los púguia, y a la que prohibeix la general renunciació. Y, per pacte expressament convingut, renuncián a son propi for y domicili, submetent-se a la jurisdicció y for del Sr. Jutge de Primera Instància de la ciutat de Solsona y son partit, y a la dels demés jutges de igual clase y altres justícias seculares de sa Magestat, de est Principat solament, als quals dónan poder absolut perquè, en cas de faltar a la observància de lo pactat en algun de dits capítols, púguian obligar-los a son compliment, apremiant-los en sos béns com si esta escriptura fos sentència definitiva pronunciada per jutge competent, passada en judicat, per las parts consentida y de què no hi ha lloch a apel·lació, suplicació ni recurs algun, pues per tal la tenen y volen tenir, renunciant a la lley Si convenerit, etc.

Y, advertits los otorgants per mi, lo infrascrit notari, de la Real Pragmática de hipotecas, aixís ho otórgan y firman.

Essent presents per testimonis Àngel de la Guarda Devesa y Anyes, estudiant en filosofia de la ciutat de Solsona, y Estebe Malé, pagès natural del poble de Canalda y residint en lo de Timoneda, per estas cosas expressament cridats y demanats.

Y los otorgants, coneguts de mi, lo infrascrit notari, se soscriuhen, de sa pòpia mà los que han dit saber de escriurer, y per los que han expressat no saber-ne, se soscriu per ells, de sa voluntat y consentiment, un de dits testimonis, de què fas fe.

Joan Cinca. Esteven Sala. Ysidro Riart. Joseph Besora. Miquel Alsina. Francisco Clop. Pere Marti Rivera. Joseph Angrill. Joseph Porredon. Esteve Sala.

Per Ramon Sarri, Llorens Vilardell, Juan Puigpinós, Josep Auger y Sala y Josep Simon, que diuen no saber de escriurer, de sa voluntat firmo Àngel Devesa y Añes, testimoni.

En poder de mi, Joaquim Devesa y Pla, notari públich y real de Solsona.

II

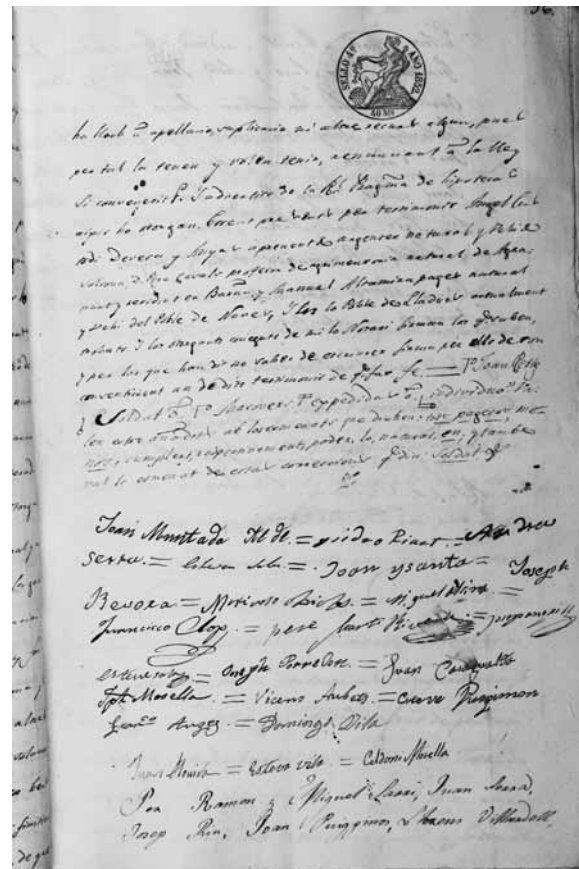
1852, març, 13. L'Hostal de Cirera, Lladurs.

Conveni dels caps de casa de Lladurs, Isanta, Timoneda, Terrassola, Montpolt, La Llena i Els Torrents per ajudar-se mútuament per comprar substituïts dels fadrins a qui toqués d'haver de fer el servei militar.

ACS, Notarials, N. S. Joaquim Devesa i Pla, Manuals de 1852-54, f. 33-36.

En la casa nomenada Hostalet d'En Cirera del terme y parròquia de Sant Martí de Lladurs, del bisbat y partit de Solsona, als tretse dias del mes de mars de l'any del naixement del Señor de mil vuyt-cents cinquanta-y-dos.

Convocats y congregats en la hera de dita casa baix la presidència del Sor. Dn. Joan Muntada, alcalde constitucional de dit poble de Lladurs y sos agregats, Ysidro Riart, Ramon Sarri, Andreu Serra, Miquel Sarri, Joan Serra, Joseph Riu, Esteve Soler àlies Caballol y Esteve Vila, tots pagesos amos y

1852. Signatures dels caps de casa de Lladurs, Isanta, Timoneda, Montpolt, la Llena, i els Torrents en el conveni acordat a l'Hostal de Cirera (Arxiu Comarcal del Solsonès)

propietaris del dit poble; Joan Ysanta, pagès amo y propietari de la quadra de Ysanta, Joseph Besora, Joan Puigpinós, Llorens Vilardell y Estebe Malé, aquest masover y los altres tres també pagesos amos y propietaris del poble de Santa Eulàlia de Timoneda; Miquel Alsina, Miquel Cardona, Mariano Obiols, Pere Cardona, Joseph Ginebrosa, estos sinch pagesos, y Joseph Auger y Sala, sastre, tots amos y propietaris del poble de Sant Pau de Terrassola; Joan Reitg y Francisco Clop, també pagesos amos y propietaris del propi poble, y Rosa Balletbò y Aubets, viuda de Domingo Balletbò, masovera o barraquera del mateix poble; Pere Màrtir Ribera, Joan Rovira àlies Torra, Joan Orrit, Joan Casagualda, March Santaulària, Joseph Porredon, Joseph Angrill, Joseph Simon, Estebe Sala, estos pagesos amos y propietaris, Raymunda Viles y Antigas, viuda y usufructuària de la casa y béns de Joseph Viles àlies Solanes, Miquel Santaulària, bohègaire, y Celdoni Mosella, pagès y masover, tots vehins y residents en lo poble de Sant Miquel de Monpol; Joseph Mosella, Joseph Solà, Vicens Aubets, Pere Rafart, Estebe Purgimon, Francisco Auger, Domingo Vila, Pere Freixes, Pere Cardona y Carne y Gili Sala [sic], tots pages[os] amos y propietaris del poble de La Llena; Joan Vila, Joan Malé, Joseph Riu y Torrent, Estebe Xandri, Pere Oriola y Anton Mosoll, tots pagesos, los dos primers amos propietaris, y los demás masovers del poble de Sant Julià dels Torrents; y Antònia Peà y Caserra, viuda y usufructuària que afirma ser de la casa y béns de Ramon Peà, pagès que fou del mateix poble, y com a tals amos propietaris, masovers y usufructuàries, las donas, caps de casa o de famílias, e intervenint també en estas cosas lo dit Dn. Joan Muntada en nom seu propi y com a propietari y cap de casa del present poble de Lladurs, expontàneament confèssan y regoneixen los uns als altres que, per los motius que luego se diran, han acordat otorgar y firmar lo present conveni o concòrdia.

Per quant tots los anys deu fer-se lo sorteix dels fadrins per lo reemplaç o quinta de l'exèrcit, segons està previngut per la lley, a fi de que en lo successiu púguia ser menos gravós als fadrins de dits pobles concurrents a ella lo poder disposar o comprar un substitut per evitar la sort al qui de dits concurrents haurà tocat dita sort, per so han determinat fer y formar la present associació, conveni y concòrdia següent.

Primerament, és convingut, pactat y ajustat que lo cost o import del soldat o soldats que se señalaran annualment per lo Govern al dit poble de Lladurs y sos agregats, que són los pobles sobre expressats, se pagarà o deurà satisfèr-se entre los amos propietaris, masovers y demás indivídus contenguts en lo present conveni que tindran fills y germans concurrents al citat reemplaç de la primera edat marcada o que de vuy en avant marcaran los reglaments o lleys expedidas o que a l'efecte expedirà lo mateix Govern, pagant cada un de dits amos, masovers y demás indivídus sobre notats, en diner efectiu, lo que los pertocarà per rahó dels fills o germans concurrents de dita primera edat que, respectivament, tindran.

Ýtem, per major claredat de lo estipulat en lo pacte antecedent se prevé y declara que los amos propietaris no seran may responsables de las quantitats que pertocaran als seus masovers, suposat que los mateixos amos solament deuran pagar las quotas o contingents que los correspondrà respectivament per sos fills, los masovers per sos fills y los germans y demás interessats contenguts en lo present conveni per los seus germans e indivídus que concorreran al reemplaç y que hauran complert la dita primera edat previnguda per lo reglament o lley.

Ýtem, que lo alcalde constitucional que és o serà del poble de Lladurs serà qui cuydarà de recullir y cobrar dels amos, masovers y demás indivídus que tindran fills, germans o altres concurrents al reemplaç las partidas de diner que annualment se'ls señalaran respectivament, essent de la obligació dels mateixos amos, masovers y demás indicats concurrents de satisfèr en diner efectiu las partidas que a cada un de ells haurà tocat, en pròpias mans de dit alcalde, dins lo termini que aquest los haurà señalat de paraula o per escrit.

Ýtem, que aquell concurrent que no haurà satisfet son contingent a dit alcalde dins lo termini que aquest li señalarà deurà ésser sortejat y sufrir la sort que li tocarà.

Ýtem, que lo indivíduo concurrent que tindrà algun defecte o exempció de las previngudas per la lley o reglament deurà manifestar-la y justificar-la dins lo temps llegítim a l'Ajuntament Constitucional del cap del districte municipal o de la autoritat a qui llegítimament correspónguia y, alashoras, quedarà dit indivíduo exclòs y no deurà pagar cosa alguna per rahó de la quinta.

Ítem, és pactat que lo ordenat y disposat en lo present conveni comensarà a tenir ja efecte y valor en lo reemplaçs o quinta que falta fer-se, pertanyent a l'any pròxim passat de mil vuyt-cents cinquanta-y-un, en la del corrent any y en la dels demés anys immediats següents, mentras durarà la present agregació municipal o districtual, de modo que sempre que per disposició del Govern quedarà abolida o desfeta dita agregació quedarà també rescindit y anul·lat lo present conveni del mateix modo que si fet no fos.

Ítem y finalment, se declara nul·lo y de ningun valor ni efecte lo conveni fet en poder de l'infrascrit notari lo dia setse de agost últim entre alguns de dits pobles, del mateix modo que si fet no hagués estat.

Y, per lo tant, los dalt nomenats otorgants llòhan, apròban, ratifiquen y confirman lo antecedent conveni y concòrdia y tot lo estipulat en cada un dels anteriors capítols, prometent recíproca y mútuament complir-los y observar-los segons en aquells y en cada un de ells se conté, y contra aquells no fer ni venir per causa ni motiu algun, y per son compliment oblígan los otorgants, cada un de per si, esto és, las donas lo usdefruit que tenen en los béns de sos respectives marits y los respectives béns y drets seus parafernals o extradotals solament, y, los demés concordants, tots sos respectives béns, accions y drets seus, mobles e immobles presents y futurs, renunciant ditas donas a la llei de son sexo de què quédan enteradas per medi de l'infrascrit notari. Y tots junts renuncián los otorgants a qualsevol llei y dret que a cada un de ells, en general y en particular, afavorir-los púguia y a la que prohibeix la general renunciació. Y, per pacte expressament convingut renuncián, a son propi for y domicili, submetent-se a la jurisdicció y for del Sor. Jutge de Primera Instància de la ciutat de Solsona y son partit y a la dels demés jutges de igual classe y altres justícias seculares de Sa Magestat, en est Principat solament, als quals donan poder bastant per apremiar-los en sos béns al compliment de lo sobre estipulat com per sentència difinitiva pronunciada per jutge competent passada en judicat, y de que no hi ha lloch a apel·lació, suplicació ni altre recurs algun, pues per tal la tenen y volen tenir, renunciant a la llei Si convenerit, etc.

Y, advertits de la Real Pragmàtica de Hipotecas, aixís ho otórgan.

Essent presents per testimonis Àngel Custodi Devesa y Anyas, aprenent de argenter, natural de Agramunt y residint en Barcelona, y Manuel

Altamira, pagès natural y vehí del poble de Navès, y en lo poble de Lladurs actualment trobats.

Y los otorgants, coneguts de mi, lo notari, firman los que saben y, los que han dit no saber de escriurer, firma per ells de son consentiment un de dits testimonis, de què fas fe.

Joan Muntada, alcalde. Ysidro Riart. Andreu Serra. Esteven Soler. Joan Ysanta. Joseph Besora. Mariano Obiols. Miquel Alsina. Francisco Clop. Pere Marti Rivera. Josep Angrill. Esteve Sala. Joseph Porredon. Juan Casagualda. Joseph Mosella. Vicens Aubets. Esteve Purgimon. Francisco Auger. Domingo Vila. Juan Rovira. Esteva Vila. Celdoni Mosella.

Per Ramon y Miquel Sarri, Juan Serra, Josep Riu, Joan Puigpinós, Llorens Vilardell, Esteve Malé, Miquel Cardona, Pere Cardona, Josep Ginebrosa, Josep Augé y Sala, Joan Reigt, Joan Orrit, March Santaulària, Josep Simon, Miquel Santaulària, Josep Solà, Pere Rafart, Pere Freixes, Pere Cardona y Carme [sic], Gili Sala, Joan Vila, Joan Malé, Josep Riu y Torrent, Esteve Xandri, Pere Oriola, Anton Mosoll, Rosa Balletbò y Aubets, Raymunda Viles y Artigas y Antònia Peà y Caserra, que diuhen no saber de escriurer, firmo de sa voluntat. Àngel Devesa y Añes, testimoni.

En poder de mi, Joaquim Devesa y Pla, notari públich y real de Solsona.

III

1880, juny, 29. Solsona.

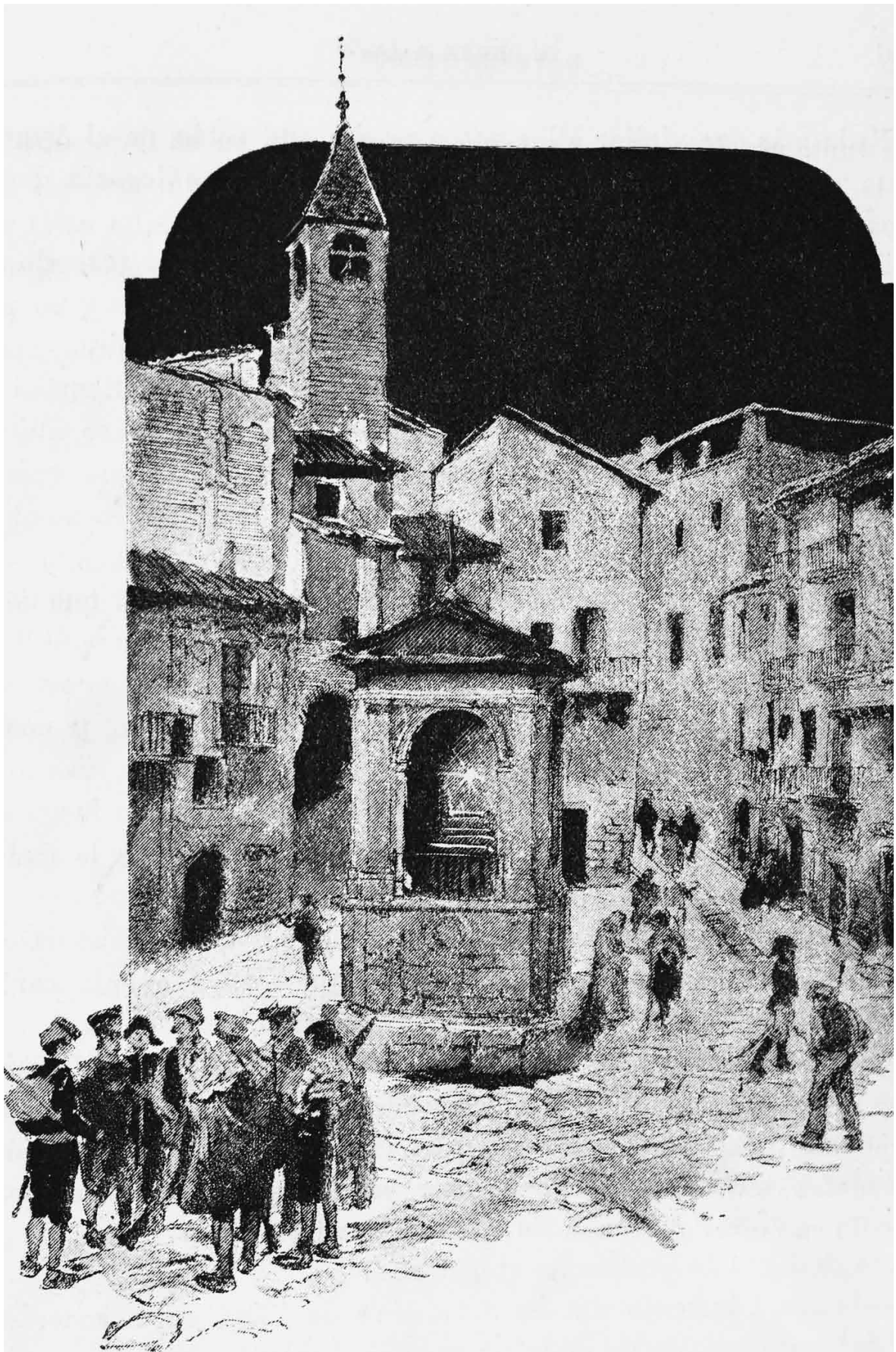
Ramona Ginestà, vídua d'Elies Mas, encomana al seu fill Josep Mas i Ginestà que gestioni i pagui la redempció d'haver de fer de soldat a les Filipines d'Adolf Mas i Ginestà, amb el compromís de rescabalar-lo dels diners que avanci.

ACS, Notarials, N. S. Eusebi de Llobera, *Protocolo de los instrumentos correspondientes al año de mil ochocientos ochenta*, f. 474-475.

Número ciento sesenta y dos.

En la ciudad de Solsona, a los veinte y nueve junio de mil ochocientos ochenta.

Ante mi, el infrascrito notario del Colegio del territorio de la Audiencia de Barcelona, con residencia en esta de Solsona, y de los testigos que se expresarán, comparecen doña Ramona Ginestà,

1885. La plaça de Sant Joan de Solsona. Dibuix de Josep Lluís Pellicer (1842-1901)

viuda de don Elías Mas, de edad cuarenta y seis años, y don José Mas y Ginestà, casado, escribano, de veinte y seis años de edad, vecino de esta ciudad, según talones números veinte y cuatro y sesenta y ocho, apareciendo y asegurando tener la aptitud legal necesaria para contratar, dijeron.

La primera, o sea, doña Ramona Ginestà viuda de Mas, que en atención haberle tocado a su hijo don Adolfo la suerte de soldado con destino a Filipinas y pudiendo redimirse por las gestiones que se practicarán, y estas no pudiéndose verificar sin el esmercio de las cantidades de dinero que al efecto sean necesarias para que el logro de que dicho su hijo no tenga que prestar este sacrificio; y, no teniendo dicha señora otro medio al presente que acudir a un préstamo y a este se ha ofrecido el espresado don José Mas, o sea, a facultar al espresado su hijo don José Mas y Ginestà para que gestione su rendensión, sea en la Caja o en cualquier compañía de sustitución o particular hasta dejar libre de responsabilidad del servicio de las armas a su citado hijo don Adolfo y hermano de don José. Por cuyo objeto la relatada doña Ramona Ginestà promete a su hijo don José Mas todas las cantidades que para los efectos espresados tenga que desembolsar y desembolse su hijo don José, pagárselas en esta ciudad a los quince días de haberse efectuado dicha redención o sustitución, y en pagarle el interés anual del seis por ciento hasta que dicha doña Ramona haya satisfecho las sumas que desembolse el relatado don José Mas, teniendo este que acreditar por medio de recibos o documentos fehacientes todos los desembolsos que haya verificado por razón de dicha redención, dándole facultad para que en caso de incumplimiento de los intereses, se los pueda cobrar y cobre de los réditos de las láminas que están en poder de su señor hijo don José Mas, procedentes del cuerpo de la herencia que dejó dicho su marido y del que es usufructuaria, no entendiéndose perjudicar en lo más mínimo, por lo que se deja expresado, las legítimas paterna y materna que corresponden a los demás hijos e hijas de dicha señora y hermanos del don José, debiéndose entender los espresados interés de lo que desembolse el del seis por ciento anual, como queda anteriormente espresado.

Y, presente, el relatado don José Mas acepta cuanto queda estipulado en la presente escritura, obligándose además a entregar el sobrante de los

réditos de dichas láminas a su señora madre como lo ha verificado hasta el presente.

En cuyo testimonio así lo otorgan siendo presentes por testigos don Nicolás Juárez, estanquero, y Hemeterio Soler, panadero, ambos vecinos de esta dicha ciudad, a los que y otorgantes doy fe conocer y de que tienen la vecindad y oficio de que se lleva hecho mérito y de haberles leído íntegra y literalmente esta escritura por haberlo así elegido, advertidos previamente de que podían hacerlo por sí, y firman. De todo lo que doy fe, como y también de lo demás contenido en esta escritura. Todo lo que aprueban las partes y testigos, de todo lo que doy fe.

Ramona Ginestà, vda. de Mas. José Mas.

Nicolás Juárez. Emeterio Soler.

Eusebio de Llobera.